

Anketa o dohotku i uslovima života (EU-SILC) 2020. godine^(p)

Anketa o dohotku i uslovima života (EU-SILC) je godišnje istraživanje koje Uprava za statistiku redovno sprovodi od 2013. godine. Podaci prikupljeni ovim istraživanjem pružaju mogućnost računanja pokazatelja rizika od siromaštva i pokazatelja nejednakosti raspodjele dohotka u društvu. Pokazatelji se temelje na konceptu relativnog siromaštva koji uzima u obzir raspoloživi dohodak domaćinstva, broj članova u domaćinstvu (veličinu domaćinstva) i distribuciju dohotka unutar populacije. EU-SILC istraživanje je obavezan izvor za praćenje statistike dohotka, siromaštva i socijalne isključenosti, kako bi se obezbijedili uporedivi podaci za svaku državu odvojeno i na nivou EU kao cjeline.

Referentni period na koji se odnose podaci je različit i zavisi od vrste podataka koji se prikupljaju, pa je tako referentni period za **podatke o dohotku** prethodna kalendarska godina, odnosno **2019. godina**, a za **podatke o materijalnoj deprivaciji** momenat anketiranja, odnosno **2020. godina**.

Prosječni godišnji ekvivalentni raspoloživi dohodak, kao aritmetička sredina ekvivalentnog raspoloživog dohotka, u 2020. godini je iznosio 4 449 eura, dok je **medijalni godišnji ekvivalentni raspoloživi dohodak**, kao srednja vrijednost (medijana) ekvivalentnog raspoloživog dohotka, iznosio 3 911 eura.

Prag rizika od siromaštva, postavljen na 60% od srednje vrijednosti (medijane) nacionalnog ekvivalentnog raspoloživog dohotka, u 2020. godini na godišnjem nivou iznosio je 2 347 eura za jednočlano domaćinstvo, dok je za domaćinstvo sa dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina iznosio 4 928 eura.

Stopa rizika od siromaštva u 2020. godini iznosila je 22,6%, što pokazuje procenat lica čiji je ekvivalentni raspoloživi dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Ova lica nijesu nužno siromašna, samo imaju veći rizik da to budu, jer je njihov ekvivalentni raspoloživi dohodak ispod praga rizika od siromaštva.

Posmatrano prema starosti, lica mlađa od 18 godina, najviše su bila izložena riziku od siromaštva (32,6%), kao i lica starosti od 18 do 24 godine (25,2%). Najnižu stopu rizika od siromaštva imale su osobe starosti 65 i više godina (15,5%).

Prema tipu domaćinstva, najvišu stopu rizika od siromaštva imala su lica u domaćinstvima koja čine dvije odrasle osobe sa troje ili više izdržavane djece (45,4%), zatim lica u domaćinstvima koja čine jedna odrasla osoba sa jednim ili više izdržavane djece (36,6%).

U zavisnosti od statusa aktivnosti, kod lica starih 18 i više godina, najmanji rizik od siromaštva imala su lica zaposlena kod poslodavca (7,0%), dok su nezaposleni najviše bili izloženi riziku od siromaštva (42,8%).

Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti, kao procenat osoba koje se nalaze u riziku od siromaštva i/ili su izrazito materijalno deprivirani i/ili žive u domaćinstvima sa veoma niskim intezitetom rada, u 2020. godini iznosila je 30,9%.

Stopa izrazite materijalne deprivacije, u 2020. godini iznosila je 13,5% i pokazuje procenat lica koja žive u domaćinstvima koja ne mogu da priušte najmanje četiri od devet stavki materijalne deprivacije.

Gini koeficijent, kao pokazatelj nejednakosti dohotka (na skali od 0 – potpuna jednakost do 100 – potpuna nejednakost), u 2020. godini je iznosio 32,9.

Kvintilni odnos (S80/S20) u 2020. godini iznosio je 6,0, što pokazuje da je 20% stanovništva sa najvećim dohotkom (peti kvintil) prihodovalo 6 puta više nego 20% stanovništva sa najnižim dohotkom (prvi kvintil).

Pokazatelji dohotka

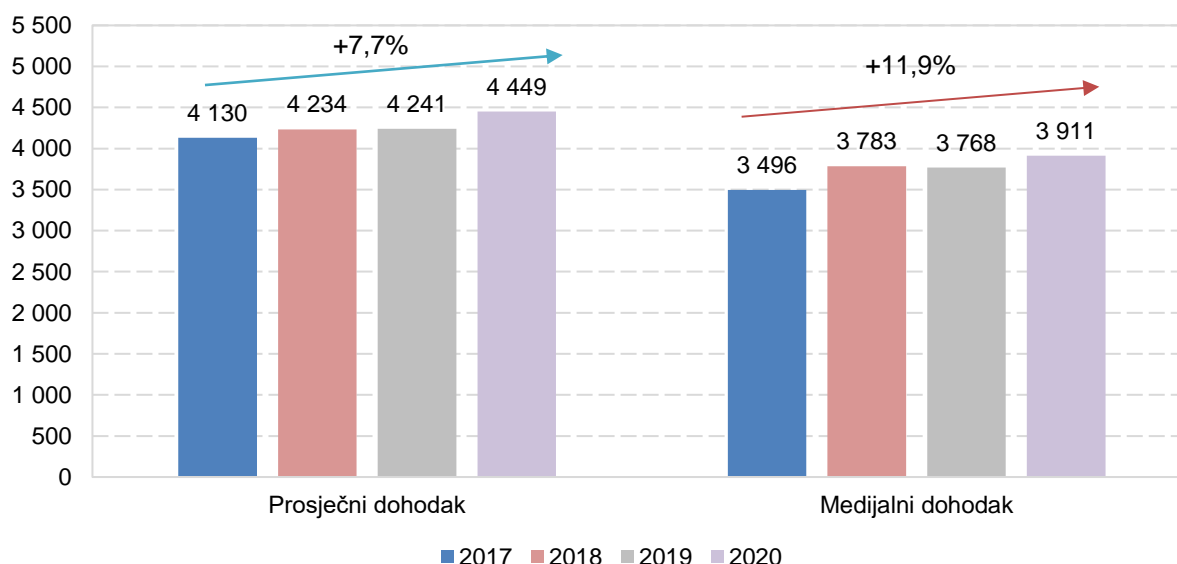
Tabela 1. Prag rizika od siromaštva (linija siromaštva) na godišnjem nivou, EUR

	2017	2018	2019	2020 ^(P)
Jednočlano domaćinstvo	2 097	2 270	2 261	2 347
Domaćinstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina	4 405	4 766	4 748	4 928

Referentni period za podatke o dohotku je prethodna kalendarska godina, tako je za 2020. godinu referentni period 2019. godina

Prema podacima Ankete o dohotku i uslovima života (EU-SILC), prag rizika od siromaštva je u 2020. godini iznosio 2 347 euro za jednočlano domaćinstvo, odnosno 4 928 eura za domaćinstvo sa dvoje odraslih i dvoje djece mlađe od 14 godina, na godišnjem nivou. U odnosu na 2019. godinu, povećan je za 86 eura (3,8%) za jednočlano domaćinstvo, odnosno 180 eura za domaćinstvo sa dvoje odraslih i dvoje djece mlađe od 14 godina.

Grafik 1. Prosječni i medijalni godišnji ekvivalentni raspoloživi dohodak¹, nominalne vrijednosti EUR, 2017 - 2020. godina

U 2020. godini prosječni ekvivalentni raspoloživi dohodak iznosio je 4 449 eura i u odnosu na 2019. godinu veći je za 4,9%. Kada je u pitanju medijalni ekvivalentni raspoloživi dohodak, u 2020. godini došlo je do rasta od 3,8% u odnosu na 2019. godinu, odnosno sa 3 768 eura na 3 911 eura.

Za period od 2017. do 2020. godine, evidentan je rast ekvivalentnog raspoloživog dohotka. Primjetno je da je u 2020. u odnosu na 2017. godinu, medijalni dohodak rastao više od prosječnog dohotka (11,9% prema 7,7%).

¹ Prosječni ekvivalentni raspoloživi dohodak predstavlja aritmetičku sredinu ekvivalentnog raspoloživog dohotka, dok medijalni ekvivalentni raspoloživi dohodak predstavlja srednju vrijednost (medijanu) ekvivalentnog raspoloživog dohotka.

Tabela 2. Distribucija dohotka po kvintilima², %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Prvi kvintil	5,6	5,4	5,9	6,6
Drugi kvintil	11,8	12,4	12,2	12,5
Treći kvintil	17,0	17,8	17,9	17,5
Četvrti kvintil	23,0	24,2	24,1	23,8
Peti kvintil	42,6	40,2	39,9	39,5

Referentni period za podatke o dohotku je prethodna kalendarska godina, tako je za 2020. godinu referentni period 2019. godina

U posljednje dvije godine došlo je do promjene relativnog udjela dohotka u ukupnom ekvivalentnom dohotku svih grupa stanovništva (raspoređenih po kvintilima u zavisnosti od visine dohotka). Tako je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu zabilježen rast vrijednosti prvog i drugog kvintila, dok je pad vrijednosti zabilježen u trećem, četvrtom i petom kvintilu.

Pokazatelji rizika od siromaštva i nejednakosti

Tabela 3. Osnovni pokazatelji rizika od siromaštva i nejednakosti

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Stopa rizika od siromaštva, %	23,6	23,8	24,5	22,6
Relativni jaz rizika od siromaštva, %	34,0	35,3	33,1	28,2
Kvintilni odnos (S80/S20)	7,6	7,4	6,7	6,0
Gini koeficijent	36,7	34,7	34,1	32,9

Referentni period za podatke o dohotku je prethodna kalendarska godina, tako je za 2020. godinu referentni period 2019. godina

Stopa rizika od siromaštva u Crnoj Gori u 2020. godini iznosila je 22,6% i u odnosu na 2019. godinu manja je za 1,9 procentni poen. Kvintilni odnos je u 2020. godini iznosio 6,0, što znači da je 20% stanovnika čiji je dohodak u petom kvintilu, prihodovalo 6 puta više nego 20% stanovnika koji po dohotku, pripadaju prvom kvintilu.

Gini koeficijent, kao pokazatelj nejednakosti dohotka (na skali od 0 – potpuna jednakost do 100 – potpuna nejednakost), u 2020. godini je iznosio 32,9 i u odnosu na 2019. godinu je zabilježio pad od 1,2 procentna poena.

² **Kvintil** – posmatra se kod podjele populacije na 5 jednakih djelova (svaki dio sadrži 1/5, ili 20% populacije) prema nekom obilježju, rangiranom od najmanje do najveće vrijednosti.

Tabela 4. Disperzija oko praga rizika od siromaštva

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Stopa rizika od siromaštva, ako je prag:				
40-postotni (40% medijane)	11,9	12,4	12,2	9,8
50-postotni (50% medijane)	17,2	19,0	17,8	15,8
60-postotni (60% medijane)	23,6	23,8	24,5	22,6
70-postotni (70% medijane)	30,4	30,6	30,5	29,0

Disperzija oko praga rizika od siromaštva predstavlja osjetljivost stope siromaštva ukoliko bi prag rizika od siromaštva bio postavljen na 40%, 50% ili 70% medijane ekvivalentnog raspoloživog dohotka. Tako, povećanje praga rizika od siromaštva sa 60% na 70% medijane ekvivalentnog raspoloživog dohotka povećalo bi stopu rizika od siromaštva za 6,4 procentna poena, odnosno na 29,0% u 2020. godini. Smanjenje praga rizika od siromaštva sa 60% na 50% medijane ekvivalentnog raspoloživog dohotka smanjilo bi stopu rizika od siromaštva za 6,8 procentnih poena, tj. na 15,8% u 2020. godini.

Tabela 5. Stopa rizika od siromaštva prije i poslije socijalnih transfera³, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Stopa rizika od siromaštva poslije socijalnih transfera	23,6	23,8	24,5	22,6
Stopa rizika od siromaštva ako:				
Socijalni transferi nijesu uključeni u dohodak	31,4	31,2	29,5	27,8
Penzije i socijalni transferi nijesu uključeni u dohodak	46,7	45,0	42,9	41,4

Poređenje osnovne stope rizika od siromaštva i stope rizika od siromaštva prije socijalnih transfera, u 2020. godini, pokazuje da isključivanje socijalnih transfera iz dohotka utiče na povećanje procenta osoba koje su u riziku od siromaštva sa osnovnih 22,6% na stopu od 27,8%. Ako se iz dohotka isključe i socijalni transferi i penzije, tada stopa rizika od siromaštva iznosi 41,4%.

³ **Socijalni transferi** obuhvataju naknade za slučaj nezaposlenosti, naknade za bolovanje, dječji dodatak, naknadu za porodijsko odsustvo kao i druge novčane socijalne naknade koje plaća država.

Tabela 6. Stopa rizika od siromaštva prema tipu domaćinstva, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Domaćinstva bez izdržavane djece⁴	15,9	15,2	13,9	14,3
Jednočlano domaćinstvo	20,1	19,3	18,9	17,4
<i>Muškarac</i>	20,0	22,9	20,6	17,9
<i>Žena</i>	20,3	17,0	17,9	17,0
<i>Jednočlano domaćinstvo, osoba mlađa od 65 godina</i>	23,7	22,4	21,8	17,1
<i>Jednočlano domaćinstvo, osoba starosti 65 i više godina</i>	17,0	16,4	16,5	17,6
Dvije odrasle osobe	14,1	14,9	14,4	15,1
<i>Dvije odrasle osobe, obje mlađe od 65 godina</i>	13,0	15,1	14,9	15,0
<i>Dvije odrasle osobe, bar jedna stara 65 i više godina</i>	14,9	14,8	14,0	15,2
<i>Ostala domaćinstva bez izdržavane djece</i>	15,0	14,0	12,1	13,0
Domaćinstva sa izdržavanom djecom	27,9	27,9	29,6	26,9
<i>Jedna odrasla osoba sa najmanje jednim izdržavanim djetetom</i>	27,6	30,4	35,4	36,6
<i>Dvije odrasle osobe s jednim izdržavanim djetetom</i>	16,5	17,5	15,2	12,1
<i>Dvije odrasle osobe sa dvoje izdržavane djece</i>	21,7	21,4	21,9	20,6
<i>Dvije odrasle osobe sa troje ili više izdržavane djece</i>	45,9	46,1	45,0	45,4
<i>Dvije ili više odraslih osoba sa izdržavanom djecom</i>	27,9	27,8	29,4	26,5
<i>Ostala domaćinstva sa izdržavanom djecom</i>	25,7	25,5	29,1	24,6

U domaćinstvima bez izdržavane djece, stopa rizika od siromaštva u 2020. godini iznosila je 14,3% (17,4% za jednočlano i 15,1% za dvočlano domaćinstvo bez djece). S druge strane, domaćinstva sa izdržavanom djecom bila su više izložena riziku od siromaštva (26,9%), u odnosu na domaćinstva bez izdržavane djece (14,3%).

Tabela 7. Stopa rizika od siromaštva prema starosti, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
0-17 godina	31,7	32,4	33,7	32,6
18-24 godine	27,8	25,0	30,5	25,2
25-54 godine	22,5	22,4	22,5	20,4
55-64 godine	18,8	18,6	19,0	17,3
65 i više godina	15,4	15,3	15,1	15,5

Posmatrano prema starosti, u 2020. godini, lica mlađa od 18 godina najviše su bila izložena riziku od siromaštva (32,6%), kao i lica starosti od 18 do 24 godine (25,2%). Najnižu stopu rizika od siromaštva u 2020. godini imale su osobe starosti 65 i više godina (15,5%).

⁴ **Izdržavano dijete** je pojam koji se odnosi na sva lica mlađa od 18 godina, kao i osobe starosti od 18 do 24 godine koje žive s barem jednim roditeljem i ekonomski su neaktivne.

Tabela 8. Stopa rizika od siromaštva prema polu, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Muškarci	24,2	24,1	24,9	23,0
Žene	23,0	23,5	24,0	22,2

U 2020. godini stopa rizika od siromaštva kod muškaraca iznosila je 23,0%, a kod žena 22,2%.

Tabela 9. Stopa rizika od siromaštva prema najvišem nivou obrazovanja (18 i više godina), %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Osnovna škola i manje od osnovne škole (ISCED ⁵ 0-2)	36,2	41,4	38,7	37,9
Srednja škola, obrazovanje poslije srednje škole a nije više obrazovanje (ISCED 3-4)	20,8	19,1	19,6	18,0
Više i visoko obrazovanje (fakultet, magistri i doktori nauka) - (ISCED 5-8)	6,8	7,3	8,1	6,1

Rizik od siromaštva u 2020. godini značajno opada sa povećanjem nivoa obrazovanja: sa 37,9% za lica sa nezavršenom ili završenom osnovnom školom, preko 18,0% za lica sa srednjim nivoom obrazovanja, na 6,1% za lica sa višim i visokim obrazovanjem.

Tabela 10. Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu aktivnosti (18 i više godina), %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Zaposleni kod poslodavca	5,9	6,1	7,0	7,0
Samozaposleni	19,8	16,4	19,9	22,7
Nezaposleni	44,8	47,5	45,5	42,8
Penzioneri	13,6	11,7	11,4	12,2
Ostali neaktivni	31,0	31,1	35,9	29,5

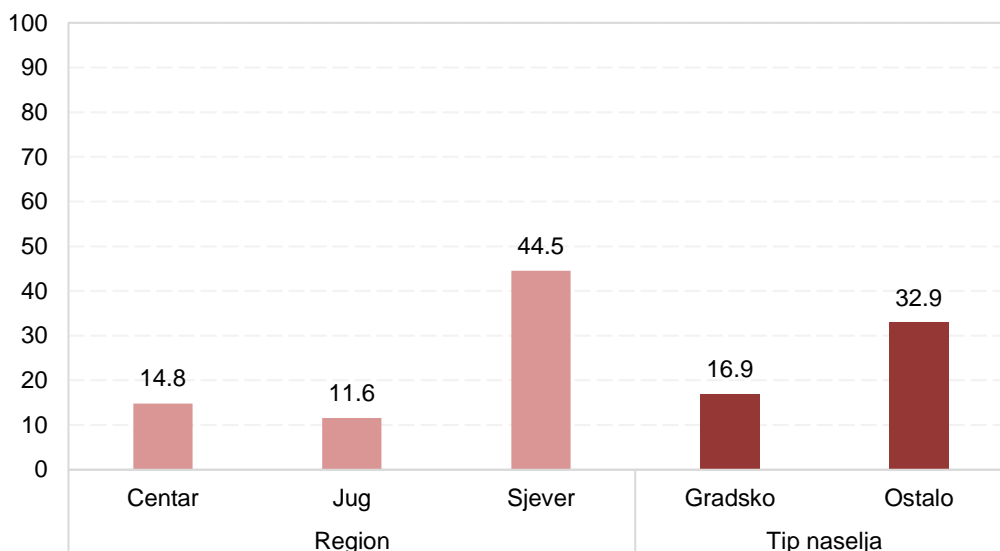
Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu aktivnosti⁶ ukazuje da je 42,8% nezaposlenih lica izloženo riziku od siromaštva u 2020. godini. Samozaposlena⁷ lica imaju veću stopu rizika od siromaštva od zaposlenih lica kod poslodavca (22,7% prema 7,0%). Kod penzionera, stopa rizika od siromaštva u 2020. godini iznosila je 12,2%. Najmanji rizik od siromaštva imaju lica zaposlena kod poslodavca, 7,0% u 2020. godini.

⁵ ISCED 2011 - Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja, više informacija je dostupno u Metodološkim objašnjenjima.

⁶ Status aktivnosti se određuje na osnovu izjave ispitanika o sopstvenom statusu koji je trajao duže od šest mjeseci u godini koja prethodi godini anketiranja.

⁷ U samozaposlena lica spadaju i poljoprivrednici, kao i porodični radnici u koje se ubrajaju lica koja bez ikakve nadoknade pomažu članovima porodice u radu ili vođenju porodičnog biznisa ili individualnog poljoprivrednog gazdinstva.

Grafikon 2. Stopa rizika od siromaštva po regionima i tipu naselja, 2020. godina^(p), %

U 2020. godini, 44,5% stanovnika Sjevernog regiona je bilo izloženo riziku od siromaštva, dok su stanovnici Južnog regiona imali najmanji rizik siromaštva od 11,6%.

Riziku od siromaštva je bio izložen svaki treći stanovnik ruralnih područja (32,9%). Stopa rizika od siromaštva u gradskom području iznosila je 16,9% u 2020. godini.

Pokazatelji materijalne deprivacije i socijalne isključenosti

Tabela 11. Stopa materijalne deprivacije prema broju stavki materijalne deprivacije, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Tri ili više stavki	35,2	32,7	30,9	36,3
Četiri ili više stavki	13,9	12,9	12,0	13,5
Pet ili više stavki	5,3	7,6	7,8	10,0

Referentni momenat za podatke o materijalnoj deprivaciji je momenat anketiranja

Stopa materijalne deprivacije od 36,3% u 2020. godini pokazuje procenat osoba koje žive u domaćinstvima koja ne mogu priuštiti najmanje tri od devet stavki materijalne deprivacije.

Stopa izrazite materijalne deprivacije od 13,5% u 2020. godini pokazuje procenat osoba koje žive u domaćinstvima koja ne mogu priuštiti najmanje četiri od devet stavki materijalne deprivacije.

Stopa ekstremne materijalne deprivacije od 10,0% u 2020. godini pokazuje procenat osoba koje žive u domaćinstvima koja ne mogu priuštiti najmanje pet od devet stavki materijalne deprivacije⁸.

⁸ Detaljnije o stavkama materijalne deprivacije pogledati u metodološkom dijelu saopštenja.

Tabela 12. Komponente pokazatelja i pokazatelj rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti, %

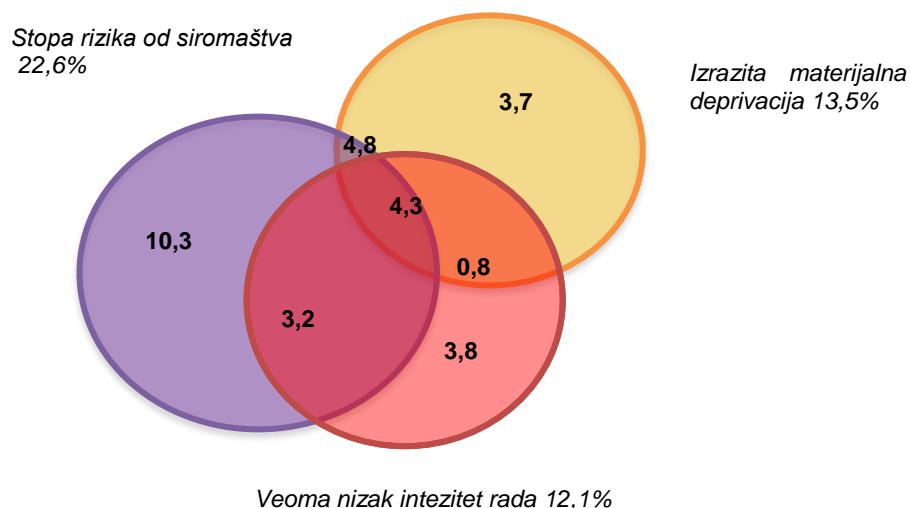
	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Stopa rizika od siromaštva	23,6	23,8	24,5	22,6
Stopa izrazite materijalne deprivacije	13,9	12,9	12,0	13,5
Procenat osoba koje žive u domaćinstvima sa veoma niskim intezitetom rada (0-59 godina) ⁹	19,4	19,2	14,9	12,1
Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti	33,7	31,4	30,5	30,9

Pokazatelj rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (engl. AROPE - At risk of poverty or social exclusion) predstavlja kombinaciju stope rizika od siromaštva, stope izrazite materijalne deprivacije, kao i procenta osoba koje žive u domaćinstvima sa veoma niskim intezitetom rada. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2020. godini je iznosila 30,9% i u odnosu na 2019. godinu, bilježi rast za 0,4 procentna poena.

Smatra se da osobe žive u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti ako su izložene barem jednoj od tri ili u sve tri prethodno opisane dimenzije siromaštva. Neki su istovremeno suočeni s dvije ili tri kategorije siromaštva pa zbog toga ovaj pokazatelj predstavlja kombinaciju a ne zbir tri prethodno navedene komponente.

Posmatrajući prema komponentama pokazatelja rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti, u 2020. godini, rizik od dohodovnog siromaštva je bio 22,6%, dok 13,5% stanovnika u Crnoj Gori živi u domaćinstvima koja su izjavila da ne mogu da priušte najmanje četiri od devet stavki materijalne deprivacije. Kada je u pitanju intezitet rada kao komponenta ovog pokazatelja, 12,1% stanovnika Crne Gore starosti od 0 do 59 godina, živi u domaćinstvima sa veoma niskim intezitetom rada.

S obzirom na to da se pokazatelj stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti predstavlja sa tri različite kategorije rizika, moguće je izračunati i različite kombinacije rizika između ovih kategorija, kao i svake kategorije rizika zasebno.

Grafikon 3. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti u Crnoj Gori, 2020. godina^(p), %

Procenat stanovništva u Crnoj Gori, koji se istovremeno nalazi u sve tri komponente (nalaze se u riziku od siromaštva, izrazito su materijalno deprivirani i žive u domaćinstvima koja imaju veoma nizak intezitet rada) je u 2020. godini iznosio 4,3%.

⁹ Procenat osoba koje žive u domaćinstvima sa veoma niskim intezitetom rada, kao komponenta pokazatelja rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti, mjeri udio osoba starosti od 0-59 godina koji žive u domaćinstvima u kojima su radno sposobne osobe tokom referentnog perioda radile manje od 20% svog ukupnog radnog potencijala, u odnosu na ukupnu populaciju.

Pokazatelji relativnog siromaštva i nejednakosti za djecu (starosti 0-17 godina)

Tabela 13. Djeca u riziku od siromaštva, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Djeca u riziku od siromaštva	31,7	32,4	33,7	32,6

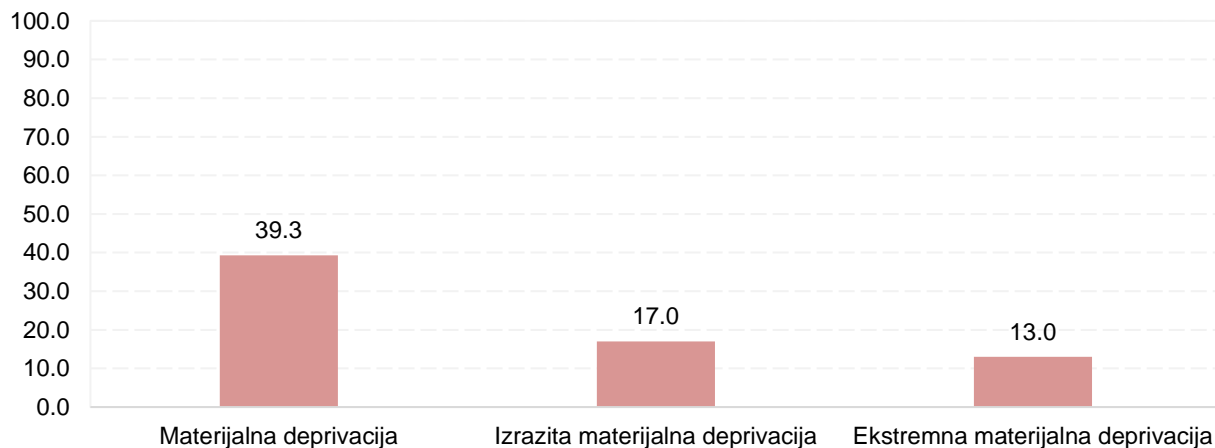
Podaci iz Ankete o dohotku i uslovima života za 2020. godinu, pokazuju da se 32,6% djece starosti od 0 do 17 godina nalazilo u riziku od siromaštva.

Tabela 14. Djeca u riziku od siromaštva prema nivou obrazovanja roditelja, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Osnovna škola i manje od osnovne škole (ISCED 0-2)	77,8	83,6	84,5	85,2
Srednja škola, obrazovanje poslije srednje škole a nije više obrazovanje (ISCED 3-4)	34,8	31,1	32,8	33,7
Više i visoko obrazovanje (fakultet, magistri i doktori nauka) - (ISCED 5-8)	8,0	11,6	12,4	7,2

Tabela 14. pokazuje da je u 2020. godini bilo 85,2% djece u riziku od siromaštva čiji roditelji imaju obrazovanje osnovne škole i niže. Kako se povećava obrazovni nivo roditelja, tako se smanjuje procenat djece koja su u riziku od siromaštva, opadajući na 33,7% kada su u pitanju djeca roditelja s obrazovanjem do nivoa srednjeg obrazovanja. Stopa dodatno opada na 7,2% kada su u pitanju djeca roditelja sa stečenim višim i visokim nivoom obrazovanja.

Grafikon 4. Stope materijalne deprivacije djece, 2020. godina^(p), %

Grafikon 4 pokazuje tri nivoa materijalne deprivacije djece u 2020. godini. Stopa materijalne deprivacije iznosila je 39,3%, izrazite materijalne deprivacije 17,0%, a ekstremne materijalne deprivacije 13,0%.

Tabela 15. Djeca u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, %

	2017	2018	2019	2020 ^(p)
Djeca u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti - AROPE	40,3	39,4	38,4	38,6

Procenat djece u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti je pokazatelj koliko je djece koja su u riziku od siromaštva i/ili izrazito materijalno deprivirani, i/ili žive u domaćinstvima s veoma niskim intenzitetom rada. U 2020. godini ovaj pokazatelj je iznosio 38,6%, i veći je za 0,2 procentna poena u odnosu na 2019. godinu.

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Domaćinstvom se smatra zajednica lica čiji članovi zajedno stanuju, hrane se i troše ostvarene prihode, bez obzira da li se svi članovi nalaze u mjestu gdje je nastanjeno domaćinstvo ili neki od njih borave duže vrijeme u drugom naselju, odnosno stranoj državi, zbog rada, studiranja ili iz drugih razloga. Takođe, domaćinstvom se smatra i lice koje živi samo, hrani se i troši svoje prihode samostalno.

Raspoloživi dohodak domaćinstva je dohodak koji je, posle plaćenih poreza i doprinosa, raspoloživ domaćinstvu za potrošnju i štednju. On obuhvata novčani dohodak od rada, dohodak od kapitala, penzije, socijalne transfere i ostale transfere koje domaćinstvo pruža ili prima od osoba koje nijesu članovi domaćinstva. Ovako definisan dohodak ne uključuje dohodak od sopstvene proizvodnje, dohodak u naturi, štednju i primljene poklone. Dohodak od proizvodnje dobara za sopstvene potrebe podrazumijeva vrijednost hrane i pića koje domaćinstvo samo proizvede i potroši za sopstvene potrebe.

Dohodak od rada obuhvata dohodak od glavnog posla i dodatnih poslova koje plaća poslodavac (zarada, prekovremeni rad, sredstva dobijena raspodjelom profita firme, zimnica, topli obrok, 13. plata i sl.) kao i dohodak koji lice ostvaruje po osnovu samostalnog organizovanja poslovne djelatnosti.

Dohodak od kapitala obuhvata prihode od kamata na štednju i depozita, dividende i prihod od iznajmljivanja zemljišta, stana ili druge nekretnine.

Socijalni transferi obuhvataju naknade za slučaj nezaposlenosti, naknade za bolovanje, dječji dodatak, naknadu za porodijsko odsustvo kao i druge novčane socijalne naknade koje plaća država.

Ostali transferi obuhvataju redovnu novčanu pomoć koju domaćinstvo pruža ili prima od osoba koje žive u drugim domaćinstvima u zemlji ili u inostranstvu.

Ekvivalentni raspoloživi dohodak je raspoloživi dohodak domaćinstva ravnomjerno raspodijeljen među članovima domaćinstva prema modifikovanoj OECD skali ekvivalencije. Računa se tako što se ukupni **raspoloživi dohodak** domaćinstva podijeli sa ekvivalentnom veličinom domaćinstva izračunatom na osnovu modifikovane OECD skale. Postupak se primjenjuje zbog određivanja ravnomjernog udjela svakog člana domaćinstva u sticanju zajedničkog dohotka. Tako dobijeni iznos dohotka po ekvivalentnom odraslom licu se dodjeljuje svakom članu domaćinstva, bilo odraslima ili djeci.

Modifikovana OECD skala ekvivalencije (Organisation for Economic co-operation and Development) se koristi da bi se mogao uporediti životni standard za domaćinstva različita po veličini i strukturi, putem koje se raspoloživi dohodak domaćinstva svodi na dohodak po ekvivalentnom odraslom licu. Takav ekvivalentan raspoloživi dohodak je ukupan raspoloživi dohodak domaćinstva korigovan na osnovu veličine i strukture domaćinstva. Ukupan raspoloživi dohodak domaćinstva se ne dijeli sa brojem stvarnih članova domaćinstva, već sa korektivnim brojem nastalim iz OECD skale ekvivalencije. Prema OECD skali ekvivalencije prvi odrasli član domaćinstva dobija vrijednost 1, drugi odrasli član domaćinstva dobija vrijednost 0,5, a sva lica mlađa od 14 godina dobijaju vrijednost 0,3. Npr. ukoliko domaćinstvo koje broji četiri člana od kojih je dvoje odraslih i dvoje djece mlađe od 14 godina, i ima raspoloživi dohodak 5 000 eura, raspoloživi dohodak po ekvivalentnom odraslom će biti 2.381 eura ($5\ 000/2,1=2.381$). Vrijednost 2,1 dobijena je tako što se, u slučaju četvoročlanog domaćinstva sa dvoje odraslih i dvoje djece mlađe od 14 godina, ekvivalentna veličina domaćinstva računa na sledeći način: $1+0,5+(2*0,3)=2,1$

Prag rizika od siromaštva (relativna linija siromaštva) postavljen je na 60% od medijane nacionalnog ekvivalentnog raspoloživog dohotka i izražava se u eurima.

Stopa rizika od siromaštva predstavlja procenat lica čiji je raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Stopa rizika od siromaštva ne pokazuje koliko je lica stvarno siromašno, nego koliko njih ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva.

Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera izračunava se na osnovu dohotka koji je umanjen za vrijednost socijalnih transfera i penzija. Pokazatelj se upotrebljava u kombinaciji s osnovnom stopom rizika od siromaštva radi mjerenja uticaja socijalnih transfera na rizik od siromaštva.

Relativni jaz rizika od siromaštva predstavlja razliku između relativne linije siromaštva i medijane ekvivalentnog dohotka lica koja su ispod praga rizika od siromaštva.

Disperzija oko praga rizika od siromaštva pokazuje procenat osoba koje su u riziku od siromaštva kada je relativna linija siromaštva postavljena na 40%, 50% ili 70% medijane ekvivalentnog dohotka.

Kvintili – posmatra se kod podjele populacije rangirane prema nekom obilježju na 5 jednakih djelova (svaki dio sadrži 1/5, ili 20% populacije). U populaciji od 1 000 lica, poređanih prema visini prihoda, prvi kvartil je vrijednost prihoda 200 lica po redu.

Kvartilni odnos (S80/S20) poredi ukupan ekvivalentni dohodak gornjeg dohodnog kvintila (20% stanovništva sa najvećim ekvivalentnim dohotkom) sa ukupnim ekvivalentnim dohotkom donjeg kvintila (20% stanovništva sa najnižim ekvivalentnim dohotkom). On je pokazatelj dohodne nejednakosti koji mjeri odnos između prvog i petog kvintila distribucije dohotka.

Gini koeficijent u ovom istraživanju predstavlja mjeru nejednakosti raspodjele ekvivalentnog raspoloživog dohotka. Vrijednost ovog koeficijenta se kreće od 0 do 100, gdje 0 predstavlja savršenu jednakost, tj. sve osobe u društvu imaju jednak dohodak. Što je vrijednost bliža 100, to je dohodna nejednakost veća.

Materijalna deprivacija¹⁰ domaćinstva je pokazatelj materijalnih uslova koji utiču na kvalitet života domaćinstva. Stavke materijalne deprivacije su:

- 1) Nemogućnost domaćinstva da priušti adekvatno zagrijavanje stana;
- 2) Nemogućnost domaćinstva da priušti veš-mašinu;
- 3) Nemogućnost domaćinstva da priušti automobil;
- 4) Nemogućnost domaćinstva da priušti 7 dana odmora van kuće godišnje;
- 5) Nemogućnost domaćinstva da priušti neočekivani finansijski trošak iz sopstvenih sredstava;
- 6) Nemogućnost domaćinstva da priušti telefon;
- 7) Nemogućnost domaćinstva da priušti TV u boji;
- 8) Nemogućnost domaćinstva da priušti meso ili ribu u obroku svaki drugi dan;
- 9) Kašnjenje sa plaćanjem rente, rate za stan ili drugog kredita ili komunalnih usluga za stan u kojem domaćinstvo boravi.

Stopa materijalne deprivacije je pokazatelj finansijske nemogućnosti domaćinstva da priušti najmanje 3 stavke (od mogućih 9) materijalne deprivacije.

Stopa izrazite materijalne deprivacije je pokazatelj finansijske nemogućnosti domaćinstva da priušti najmanje 4 stavke (od mogućih 9) materijalne deprivacije.

Stopa ekstremne materijalne deprivacije je pokazatelj finansijske nemogućnosti domaćinstva da priušti najmanje 5 stavki (od mogućih 9) materijalne deprivacije.

Intezitet rada predstavlja odnos ukupnog broja mjeseci u kojima su svi radno sposobni članovi domaćinstva radili u referentnom periodu i ukupnog broja mjeseci koje su ti isti članovi domaćinstva teoretski mogli raditi u tom istom razdoblju. Radno sposobni članovi domaćinstva su osobe starosti od 18-59 godina, s tim da se isključuju studenti u starosnoj grupi od 18-24 godine. Intezitet rada može biti veoma nizak (0-0,20), nizak (0,20-0,45), srednji (0,45-0,55), visok (0,55-0,85) i veoma visok (0,85-1). Npr. nizak intezitet rada se odnosi na domaćinstva u kojima su radno sposobni članovi radili između 20% i 45% od ukupnog broja mjeseci u kojima su mogli raditi tokom referentnog perioda.

Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROE) pokazuje udio lica (u ukupnoj populaciji) koji su u riziku od siromaštva ili su izrazito materijalno deprivirani ili žive u domaćinstvima veoma niskog inteziteta rada.

Najčešći status aktivnosti predstavlja status lica starijih od 17 godina koji je trajao duže od šest mjeseci u godini koja prethodi godini anketiranja.

ISCED - Klasifikacija obrazovanja zasniva se na Međunarodnoj standardnoj klasifikaciji obrazovanja, verziji UNESCO 2011:

- ISCED 0 — obrazovanje u ranom djetinjstvu
- ISCED 1 — osnovno obrazovanje
- ISCED 2 — niže srednje obrazovanje
- ISCED 3 — (više) srednje obrazovanje
- ISCED 4 — post-srednje obrazovanje (koje nije visoko)
- ISCED 5 — kratki ciklus visokog obrazovanja
- ISCED 6 — bečelor ili ekvivalentan nivo obrazovanja
- ISCED 7 — master ili ekvivalentan nivo obrazovanja
- ISCED 8 — doktorat ili ekvivalentan nivo obrazovanja

¹⁰ Nemogućnost da se priušte određene stavke materijalne deprivacije se zasniva na subjektivnoj procjeni pojedinca da li njegovo domaćinstvo može da priušti odgovarajuće stavke materijalne deprivacije.

Region Jug čine opštine: Bar, Budva, Herceg Novi, Kotor, Tivat i Ulcinj. **Region Centar** čine: Glavni grad Podgorica, Prijestonica Cetinje i opštine Danilovgrad, Nikšić i Tuzi. **Region Sjever** čine opštine: Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Kolašin, Mojkovac, Petnjica, Plav, Pljevlja, Plužine, Rožaje, Šavnik i Žabljak.

Pravni osnov

Anketa o dohotku i uslovima života se sprovodi na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Službeni list Crne Gore", br. 18/12 i 47/19) i usklađena je sa Regulativama EU i Eurostatovom metodologijom propisanom za ovu oblast statistike. EU-SILC istraživanje je obavezno istraživanje na nivou EU, i referentni izvor podataka za praćenje i uporedivost statistike dohotka, siromaštva i socijalne isključenosti.

Podaci se publikuju shodno [Kalendaru objavljivanja statističkih podataka](#).

Osnovne informacije o istraživanju

Anketa o dohotku i uslovima života je redovno godišnje istraživanje koje Uprava za statistiku sprovodi od 2013. godine.

Izvori podataka su domaćinstva u Crnoj Gori (samačka i višečlana), izabrana metodom slučajnog uzorka. Prema metodologiji, uzorkom se ne obuhvataju kolektivna domaćinstva.

Jedinice anketiranja su domaćinstva na teritoriji Crne Gore, kao i svi članovi domaćinstva starosti 16 i više godina.

Veličina uzorka za ovo istraživanje u prosjeku iznosi oko 5 200 domaćinstava.

Referentni period na koji se odnose podaci je različit i zavisi od vrste podataka koji se prikupljaju, pa je tako referentni period za podatke o dohotku prethodna kalendarska godina a za podatke o materijalnoj deprivaciji momenat anketiranja.

Obaveza zaštite individualnih podataka

U potpunosti je obezbijeđena tajnost individualnih podataka o domaćinstvima i licima.

Istraživanje Anketa o dohotku i uslovima života (EU-SILC) je sprovela Uprava za statistiku (MONSTAT) od juna do avgusta 2020. godine.

Izdaje Uprava za statistiku (MONSTAT)
81000 Podgorica, IV Proleterske br. 2, telefon (+382) 20 230-811, faks (+382) 20 230-814

Saopštenje pripremila:

Dunja ĐOKIĆ

contact@monstat.org
